

TRETTIONDE SÖNDAGEN "UNDER ÅRET"

ÅRGÅNG A

Första läsningen: **2 Mos 22:21-27** (*Om du behandlar änkor och faderlösa illa skall min vrede väckas*)

Moses lag är relativt mild jämfört med dåtida kulturers lagsamlingar (egyptiska, kananeiska, babyloniska). Den betonar *omsorg om socialt utsatta* inklusive slavar. Israels Gud vill väcka empati: "Har *du* aldrig känt dig utanför i främmande land? Hur vore det om *dina* barn skulle bli föräldralösa och *din* make/maka utan försörjning? Skulle *du* vilja frysa på natten för att någon tagit ditt täcke i pant?" **Världsdomaren Jesus** talar här till oss (Matt 25:45), Skaparens röst, **sanningen**, som ingen kan gömma sig för. Gud ropar: *Var är du?* (1 Mos 3:9). *Var är din bror?* (1 Mos 4:9). Guds ord är levande och verksamt. Det är skarpare än något tveeggat svärd och tränger så djupt att det skiljer själ och ande, led och mærg och blottlägger hjärtats uppsåt och tankar. Ingenting kan döljas för honom, allt skapat ligger naket och blottat för hans öga. Och inför honom är det vi skall avlägga räkenskap (Heb 4:12-13).

Andra läsningen: **1 Thess 1:5b-10** (*Ni vände er från avgudarna för att tjäna Gud och väntar nu på hans son*)

Att följa Paulus i hans lidande för evangeliet, och i hans glädje, är som att följa Jesus (v. 6). Paulus är stolt över sina vänner i Thessalonike (vår tids Saloniki). Paulus vet om att hans kyrka där har förföljts (1 Thess 2:14). Vi märker här att det fanns ett levande informationsflöde mellan kyrkorna, det bidrog också till att så många av Paulus brev kopierades, spreds och bevarades åt eftervärlden efter hans död. *Den stundande vreden* (v. 10) är domens dag. Vreden är inte en känsla hos Gud utan Bibelns standardterm för *tillståndet för dem som ställer sig själva utanför nådens sfär*. Det är de som motverkar Guds godhet och plågar dem som litar på honom.

Evangelium: **Matt 22:34-40** (*Du skall älska Herren, din Gud, och din nästa som dig själv*)

Den laglärde ville få Jesus på fall. Hur tänkte han att Jesus skulle göra bort sig, genom vilket bud? Jesus har 248 påbud och 365 förbud att välja på, han tar buden från 5 Mos 6:5 och 3 Mos 19:18. Men varför svarar Jesus alls dessa personer? Alla, både goda och onda, vill han ge sin undervisning. Så talade han även kärleksfullt till oss genom sin kyrka då vi ännu inte förstod att vi behövde omvändelse, han älskade oss *medan vi ännu var syndare* (Rom 5:8). Det finns en gräns då den som förkunnar inte längre ska tala för döva öron, kasta pärlor åt svinen (Matt 7:6; jfr Joh 8:25), men Jesu tålmod är ännu gränslöst. Han spanar ständigt oroligt efter ett bortsprunget lamm (Mat 18:12). Så gör hans kyrka än i dag. Budet om kärleken till Gud – hur uppfyller vi det? Inte genom känslösvall utan genom att beslutsamt hålla oss till Guds nåd och kärlek. Vi ska göra allt för att aldrig skilja oss ifrån honom genom en allvarlig synd.

MÅNDAGEN I 30 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Ef 4:32 – 5:8** (*Lev i kärlek, så som Kristus har älskat oss*)

Vi ska sträva efter att likna Gud, *som hans älskade barn* (v. 1). Orenheten – allt som skiljer oss från det heliga, Guds sfär – kommer inte till oss utifrån, till exempel kött från vissa djur eller kontakt med kroppsvätskor, som en bokstavlig tolkning av lagen lär (3 Mos kap. 11-15). Jesus betonade att den äkta orenheten kommer inifrån (Mark 7:21-22). Vi behöver en spärr för munnen: tänka först och tala sedan. Vår själviskhet ska kuvas. Annars tar synden, det Bibeln kallar ”köttet”, över kommandot.

Evangelium: **Luk 13:10-17** (*Skulle hon inte få lösas från sin boja på sabbaten?*)

Ännu en händelse som bara finns hos Lukas och som ska understryka Jesu engagemang för socialt utsatta, inte minst kvinnor. Jesus befriar denna bokstavligt talat *knäckta kvinna* (och det innan hon ens har bett om hjälp). Hon kan nu efter många år *räta på sig* (v. 13), en stark bild för *självkänsla*. Då prisar hon Gud, mitt i synagogan där bara männen fick be högt. Kontrasten här mellan den troende kvinnan (”Abrahams dotter”, v. 16) och *maktens avvisande män* är tydlig. Synagogföreståndaren vågar inte kritisera Jesus direkt. Han förebrår i stället folket att de inte respekterar sabbatsvilan – så skuldbelägger han indirekt kvinnan för att hon blivit fri, och varnar för Jesus! Jesu svar är indignerat och avslöjande: hans motståndare värderar sina djur högre än en medmänniska i nöd (v. 15). Moses lag föreskriver att lastdjur ska vila på sabbaten, d.v.s. slippa bära oket (2 Mos 23:12). Varför ska då inte denna kvinna få slippa *sina* bojor? De blir svarslösa.

Jag ropar till Gud, och Herren skall rädda mig (Ps 55:17).
--

TISDAGEN I 30 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Ef 5:21-33** (*Detta rymmer en stor hemlighet, som syftar på Kristus och kyrkan*)

Man och kvinna är skapade för varandra, som *varandras hjälp*. Just så liknar de Gud, vars avbild de tillsammans är (1 Mos 1:27). Paulus skriver (v. 21): *Underordna er varandra i vördnad för Kristus*. Dessa ord är nyckel till det följande om den kristna familjen. Att Paulus kort nämner kvinnans ”lydnad” återspeglar tidens moral (hade han sagt något annat hade de kristna hamnat i dålig dager, se Tit 2:5) Att männen ska *älska* sina hustrur (v. 25 f) är dock unikt i antikens litteratur. Det offerar Paulus många fler ord på. Han brinner för frågan. Mannen ska älska kvinnan som Kristus älskar kyrkan och ger henne allt. Här gick Paulus tvärt emot sin tid. Han betonade könens lika värde inför Gud (jfr Gal 3:28) och sexuella jämlikhet (1 Kor 7:3), och han hade många kvinnor bland sina

medhjälpare (jfr t.ex. Rom 16:1, 3, 12; Fil 4:2 f; 2 Tim 4:19). Det hade Jesus också (se t.ex. Luk 8:2 f).

Evangelium: **Luk 13:18-21** (*Senapskornet växer och blir till ett träd*)

Ett pyttelitet **senapskorn** kan bli ett mäktigt träd (jfr Dan 4:7-9,18; Hes 17:23; 31:3-6 – Lukas ser folken som ”fåglar” som kan känna sig hemma i Guds nya ”träd”, kyrkan). En liten **surdeg** kan genomsyra en formidabel deg på 40 liter (= ”tre mått”). Det är samma stora mängd mjöl som Abrahams hustru Sara hällde upp när de tre männen, varav en var Gud, kom på besök (1 Mos 18:6). **Eukaristin** är Guds besök, Jesu närvaro, då han blir *livets bröd* som mättar en mycket stor värld (Joh 6:35 ff). *Surdeg* stod vanligtvis som symbol för något negativt eller anstötligt som fördärvar (jfr Matt 16:6 f, Luk 12:1, 1 Kor 5:7). Surdegen skulle avlägsnas innan påskmåltiden (2 Mos 12:15 f). Men Jesus ger ordet en positiv betydelse (som provocerande svar till anklagelser om att hans rörelse ”fördärvade” folket?). Vi ser att Guds rike främjas lika mycket av män som av kvinnor: trädgårdsmästaren och bagerskan är symboler för likvärdiga insatser. De balanserar varandra. Lärjungarna ska häpnar – inte över naturens under och osannolikt stora bröd utan över **det gigantiska Gudsfolk** som Jesu lilla skara ska växa till. I vår tid flockas ungdomar till kyrkans *Världsungdomsdagar*. Det bådar gott: surdegen lever och verkar!

Var inte rädd, du lilla hjord, er fader har beslutat att ge er riket (Luk 12:32).

ONSDAGEN 28 OKTOBER

APOSTLARNAS JUDAS TADDAIOS OCH SIMON KANANAIOS, fest

Kyrkan firar fest på detta datum för två av Jesu tolv heliga apostlar: JUDAS TADDAIOS (inte förrädaren Judas) som ställde Jesus en fråga i Joh 14:22. Man brukar vända sig till honom i ”omöjliga fall”. SIMON KANANAIOS är seloten, ivraren (inte Simon Petrus). De framställs ofta i konsten med de verktyg de dödades med: Simon med en såg och Judas med en klubba.

Judas Taddaios är väl identisk med ”Jakobs bror” Judas i Luk 6:16 och Apg 1:13 (Bibel 2000 översätter här med Jakobs ”son” i stället för ”bror”, men båda översättningar är möjliga). De bör i så fall vara han som skrev Judasbrevet (se Judas brev, v. 1) i slutet av Nya testamentet. Kyrkohistorikern *Eusebios* från 300-talet känner till en berättelse från en viss *Hegesippos* (100-talet) om Judas sonsöner. Mellan år 81 och 96 ställdes de inför kejsaren Domitianus, anklagade för att vara kristna. De redogjorde för sin tro på Kristus och sade att hans rike inte var i denna världen. Det ska komma i tidens fullbordan. De var enkla arbetande bönder och visade fram förhårdnader och valkar i händerna som bevis. Kejsaren, berättar Hegesippos, frigav föraktfullt de modiga bekännarna. Då blev de ledare inom kyrkan.

Festdagens läsningar fokuserar på apostlarna som vår kyrkas fundament. De är golvet under dina fötter. Detta golv vilar på ännu ett golv, *profeterna*. De två golven bär dig även när du inte skänker dem en tanke. Du får själv bli en levande byggsten (jfr 1 Pet 2:5). Ja den mäktiga katedralen som är rest med Kristus som *hörnsten* (Ef 2:20) har planerats så att även du kan bli en del av den. Det var meningen från början. Jesus har på berget, i ensamhet och bön inför Fadern, tänkt ut hur grunden skulle läggas (Luk 6:12). Även Judas Iskariot hade en plats där men föraktade den och blev förrädare. *Vår* Judas, dagens ena helgon, är kvar för alltid, liksom Simon, den andre, och deras namn är inristade på två fundamentstenar i *den heliga staden*, som en dag ska komma ner från himlen (Upp 21:2-14). Må vi få bo där med dem.

Kyrkans bön denna dag:

Evige Fader, genom apostlarna har vi lärt känna dig. Hör de heliga Simon och Judas, som ber för oss, och låt din kyrka växa med nya människor som kommer till tro.

Särskilda läsningar på denna festdag: Ef 2:19-22 och Luk 6:12-19

TORSDAGEN I 30 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Ef 6:10-20** (*Ta på er Guds rustning*)

Paulus vill att vi ska se en komplett rustad romersk fotsoldat fram för oss. De olika delarna i hans rustning får symbolisera kristna dygder (jfr Jes 11:5; 59:17; Vish 5:17-20; Rom 13:11-14; 1 Thess 5:8). Observera att alla delar som nämns här tjänar till *försvar* – förutom **Guds ord, Andens svärd** som är ett attackvapen (v. 17) – därför ska du som kristen verkligen känna till Bibeln, eller är du så dum att du drar i fält utan ditt svärd? *Brinnande pilar* som nämns i v. 16 var fruktade vapen i antiken. Deras effekt var enorm när de regnade över husens lättantändliga tak. Så regnar den Ondes brinnande frestelser över oss, men *trons sköld* släcker dem. Man *vill inte* synda när man är fast förvissad om Frälsarens kärlek.

Evangelium: **Luk 13:31-35** (*En profet får inte mista livet någon annanstans än i Jerusalem*)

Jesus är jagad, ja redan dödsdömd av myndigheterna. En möjlighet vore att gömma sig i Egypten (omkring en miljon judar bodde där på Jesu tid). Men för Jesus är Jerusalem en helig och symbolladdad stad. Där ska han tillträda sitt kungadöme, dock inte i politisk mening (som den politiska *räven* Herodes väl misstänker att han vill) utan genom att upphöjas på korset. Fariseerna i v. 31 verkar vara på Jesu sida. Det fanns flera sådana (Joh 19:38-39). Eller så är de utskickade av Herodes för att driva Jesus på flykten. Men Jesus ignorerar Herodes agenda. Gud har för alla dagar (”i dag, i morgon och i övermorgon”, v. 32-33) ett program för honom.

Det fanns en tro hos folket på att äkta profeter alltid förföljs och dödas (se t.ex. Neh 9:26; Jer 2:30; 26:20-23; 38:1-13; 2 Krön 24:20f; 1 Kung 19:10; Apg 7:52). Messias går samma väg, säger Jesus. Hönan som vill samla kycklingarna (v. 34) visar Jesu kärlek till den heliga staden. Varningen i v. 35 är ett eko av profeten Jeremias ord femhundra år tidigare (Jer 22:5). Kanske ska Jesu ord i slutet av samma vers, om sitt intåg i Jerusalem, läsas så att folket då kommer att få en sista chans att omvända sig. Vi välsignar Jesus som kommer i Herrens namn i varje mässa (sången *Sanctus*).

Ju mer jag kallar på dem, desto mer går de bort från mig (Hos 11:2).

FREDAGEN I 30 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Fil 1:1-11** (*Han som har börjat ett gott verk hos er skall fullborda det*)

Under sju vardagar läser vi nu ur Paulus brev till sin favoritkyrka i Filippi. Filippi låg i Makedonien. Paulus grundade kyrkan där ca år 50/51 e. Kr. (Apg 16:12-40). Brevet är skrivet från ett fängelse, väl i Rom (Fil 1:13 och 4:22 kan tydas så), år 63 e. Kr. Brevet visar *glädjen mitt i lidandena med Kristus*. V. 1 nämner ordagrant "biskoparna" och "diakonerna" (jfr Apg 6:1-6; 1 Tim 3:1, 8) som Bibel 2000 kallar "församlingsledarna" och "medhjälparna". Paulus skriver tacksamt och känslostarkt (v. 8). Han skrev flera brev till Filippi – det vet vi från kyrkofadern Polykarpos epistel till samma kyrka hundra år senare (Pol. Fil. 3:2, se *De apostoliska fäderna*, Artos förlag). En annan kristen författare, Tertullianus, skrev ca år 200 att kyrkan i Filippi var en av de platser som hade en bevarad (fysisk) apostastol och där man ännu läste apostlabrev i originaltexterna.

Evangelium: **Luk 14:1-6** (*Är det tillåtet att bota sjuka på sabbaten?*)

Det är typiskt för Lukas att "jämställa" könen genom att låta manliga figurer matchas av kvinnor och tvärtom (t.ex. Luk 2:25/2:36). Han är här påverkad av Paulus (Gal 3:28). Så motsvarar den manlige patienten i denna läsning måndagens läsning om *den krokryggiga kvinnan* (Luk 13:10-17). Scenen är nästan likadan. Lukas, läkaren, antecknar sjukdomen, *vatten i kroppen* (v.2). Vi talar i dag om *ödem*, vätskeansamlingar som kan orsakas av t. ex. hjärtsvikt. En beröring av Jesus gör mannen frisk. Ingen jublar. Mannen lämnar lokalen lika plötsligt som han kom.

Jesus gör åter sina motståndare svarslösa (v. 4 och 6). Husdjurens välmående är tydligen viktigare än en lidande medmänniskas! Det tysta hatet mot Jesus motsvarar det som David talar om i Psaltaren: *De hatar mig utan grund* (Ps 69:5; jfr Joh 15:25). Det här händer vid en middag hemma hos en farisé som är medlem av Sanhedrin, Stora rådet (v. 1). Kanske spekulerade inflytelserika kretsar ännu om att Jesus *kunde* vara Messias. Att Jesus här "arbetar" på sabbaten var dock graverande. Det går knappast att samla folket kring en kandidat som provocerar så öppet. Det inser de nu om inte förr, och Jesus vet det.

Förslag till fredagsoffer: Be om Andens ljus att inse mina värsta hycklerier.

LÖRDAGEN I 30 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Fil 1:18b-26** (*För mig är livet Kristus och döden en vinning*)

Paulus tror att han snart ska frisläppas (v. 25-26). Men även en dödsdom skulle vara *en vinning* (v. 21), den skulle föra honom direkt till Kristus (v. 23). Hur en sådan direkt närvaro "hos Kristus" efter döden förhåller sig till vår kommande, allmänna uppståndelsen förklaras inte (jfr 1 Thess 4:14-17; 1 Kor 15:51f; 2 Kor 5:1-10). *Katolska kyrkans katekes* talar på båda sätt:

- 1) vi kan *omedelbart träda in i himlens salighet* efter döden (nr 1021-1022), och
- 2) det finns en yttersta dom vid Kristi återkomst, där det avgörs om vi ska vara med honom eller inte (nr 1038 f).

Hur går det ihop? Svaret är väl: på "andra sidan" är den omedelbara individuella domen och den yttersta dagen knappast en fråga om "före" och "efter". Man är ju bortom tiden! Antagligen blir alltihop subjektivt sett en enda upplevelse. Bara Gud vet – och avgör om vi blir gamla i kyrkans tjänst eller dör i ung ålder. Vad som än händer blir det bäst så.

Evangelium: **Luk 14:1, 7-11** (*Den som ödmjukar sig skall bli upphöjd*)

När du kommer till katolska kyrkan kan du sätta dig mitt på första bänken även om alla andra satt sig längre bak. Vi har ingen "bordsplacering" med markerade platser (förutom när barn ska gå till sin första heliga kommunion). Jesu liknelse om gästernas statusordning (jfr Matt 23:6; Mark 12:38; Luk 11:43; Ords 25:6-7) handlar inte om kyrkbänken utan om *vår ständiga hunger efter att andra ska se upp till oss*, ett tecken på vår inre tomhet: vi är ännu inte trygga i Guds kärlek. Det är en andlig sjukdom som kan ta över vår självbild och bli en sorts teater, så att vi till sist inbillar oss att Gud också går med på leken (likt farisén som ser ned på den förkrossade tullindrivaren i Luk 18:10-14). Lukas, de bildade grekernas evangelist, tänker kanske på samhällselitens banketter med strikta hierarkier, eller på judekristna som inte ville dela bord med hednakristna (Gal 2:11-14). Han varnar kyrkans ledare: så får det inte gå till hos oss. Tvärtom: Gud *upphöjer de ringa*, som jungfru Maria sade (Luk 1:52).

Har inte Gud utvalt dem som är fattiga i världens ögon (Jak 2:5)?